

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פשוט על הפרשה

והובא אל אהרן הכהן וגו' (יג, ב)

אמרו בזה"ק תזריע מ"ח א' כל הרואה נגע באדם חייב להביאו אל הכהן. ויל"ע למה בכל טמא אין דין שחייבין להביאו לת"ח שיאמר לו שהוא טמא. וי"ל שבכל הטמאים הוא טמא אע"ג שלא טימאוהו וע"כ יבא לשאול אם הוא טמא או לא, אבל בנגעים שהדין שאע"פ שיש בו נגע טמא כ"ז שלא טימאוהו הכהן אינו טמא בודאי לא ירצה לבא לכהן שיטמאהו וירצה לישראל כך לכן חייבה תורה לכל הרואה שיביאנו לכהן.

"וטמא טמא יקרא" (יג, מה)

בב"ק צ"ב א' למדו מזה דבתר עניא אזלא עניותא, וי"ל דזה חלק מכפרתו שאם סיפר לה"ר על חברו שהוא רע חייב להכריז על עצמו שהוא רע ויתרחקו ממנו ובזה מתקן העברה ובערכין ט"ז ב' הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו ולפיכך אמרה תורה בדרך ישוב ועי"ז ושב ורפא לו.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"למה לא הסכים רבינו לברך את הנער"

בשבוע הזה, ראש חודש אייר הבא עלינו לטובה, ישוּבו רבבות בני הישיבות עמלי ושוקדי התורה בכל אתר ואתר, להיכלי הישיבות הקדושות, בסביבת רבינו שליט"א ניכר הדבר היטב, כי המונים צובאים על דלתותיו ובאים להתברך מפיו עם תחילת הזמן, לבקש ברכת הצלחה לזכות לעמול בתורה הקדושה ולשקוע בה לעשות נחת רוח לבורא ברוך הוא. (נצי"ן במאמר המוסגר כי בשבוע זה רבינו כמעט שלא מקבל קהל בביתו).

אחד מהבאים אל רבינו, בן עליה מופלג הביא לפני רבינו פתק קצר בו כתב כך:

לכבוד מרן שליט"א,

אבקש ברכה לתחילת הזמן, שאגדל בתורה ויראת שמים ואוכל לצמוח בלימוד ודיעת התורה ולזכות להיות כמו הרב שליט"א...

מאת...

רבינו הביט בו כלא מאמין, ושאל אותו - וכי מה תרויה עם תגדל ותהיה כמוני? מי'א אם היית מבקש ברכה להיות כמו אביי או רבא... וסיים רבינו ואמר לו - "ברכה שתעשה מה שצריך לעשות ותהיה ירא שמים".

* * *

"לאכול מיושב"

אגב לקראת תחילת הזמן נעורר במאמר זה על דעת רבינו שליט"א, במה שמצוי הרבה פעמים אצל צעירים שאוכלים בעמידה, ובפרט באולמות אכילה, ורבינו מעורר על זה וסובר שכיון שאמרו בגמ' גיטין דף ע' שלא לאכול מעומד, אם כן כן צריך להזהר בזה, ועי' אליהו רבה או"ח סימן ק"ע סעיף ב' ואמנם משמע במסכת דרך ארץ זוטא פרק ה' שהוא דין על תלמיד חכם, אמר רבינו שהכוונה שתלמיד חכם צריך להזהר בזה יותר משאר בני אדם, אמנם אמר שבאכילה מועטת יש קצת מקום להקל, ועי' משנה ברורה סימן רצ"ו סק"ב שגם הנהגים לעשות קידוש והבדלה בעמידה, אבל בשתיית היין יש לשבת. ואמר עוד: שיתכן שדבר שאינו אכילה ולא שתייה, כגון מי שמוציץ סוכריה וכדומה, יכול לאכול במעומד.

[ויש להרהיב בפרטים אלו עוד, וקצרה כאן היריעה]

דבר העורך

יהודי ירא ה' הגיע אל הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, ובקש לשאול את פיו שאלה מענינת בעיני 'כבוד אב' שהתעוררה אצלו: אבי שיחיה הנו יהודי מבוגר, שהפסיק לאחרונה לעסוק במלאכתו, ויושב בביתו בחוסר מעש. כידוע, הבטלה מביאה לידי שעמום ועברות חמורות (כתובות נט ע"ב), וגם עלה בלבי חשש שחלילה השעמום יזיק לפעילות מוחו ולכוח זכרונו.

והנה, אני עוסק ביהלומים, וחשבתי לעצמי, האם אוכל למצא עיסוק כל שהוא לאבי, וכך יתמלא יומו בעשיה וספוק.

ובכן, פניתי אליו וספרתי שאני מקבל מדי יום מעטפות רבות, שבתוכן יהלומים, וקורה לפעמים, שאבן קטנה, נשארת מחוסר שימת לב במעטפה, ומדובר כמובן בהפסד רב.

שאלתי את אבא, האם יהיה מעונין לבוא ולעסוק במלאכת בדיקת המעטפות, ולחפש היטב בכל מעטפה האם נשכחה שם סחורה, אבא הסכים בשמחה.

כבר ביום הראשון מצא בכמה מעטפות יהלומים או חלקי יהלומים, והדבר גרם לו לקורת רוח מרובה. בהמשך הימים, כשמצא עוד ועוד אבנים יקרות, הוא החל להעיר לי בקול רם. כיום המצב הגיע לכך, שבכל פעם שמוצא הוא איזו אבן קטנה, הוא מגיע אלי כשכולו רותח, ושופך עלי קיתונות של גערות: "איזה מן מפוזר ורשלן אתה, כיצד אינך שם לב לאבנים היקרות הללו?!", וכך מוסיף לגעור בי בכל פעם ופעם, לעיני שאר העובדים.

וכיצד באמת קורה שהאבנים נשארות במעטפות? - התשובה היא - שאני בעצמי הוא זה שמטמין אותן שם, בפנינות ובסדקים, וזאת על מנת שלאבא תהיה "עבודה", כי אלולא הייתי נוהג כך, מן הסתם שכבר מהיום הראשון, היה הוא מבין שאין לו מה לעשות בשורות החברה...

כעת ברצוני לשאול, האם יש פגם כל שהוא במעשי, כי אולי אני מכשיל את אבי שיחיה בעון הכעס, וכמו כן שמא אני גורם לאחרים (שאינם מודעים להצגה' שמתרחשת כאן) לחשוך בי שאיני עושה מלאכתי נאמנה, ומלזל בסחורה (שלא תמיד שייכת לי)?...

תשובה

בענין הכעס, הבן לא מכשיל כלל את אביו, כי כעסו של האב מוצדק, וראוי לכעוס על בן המאבד ממונו בידים כשטוה (המאבד מה שנותנים לו, חגיגה ד'). וגם במה שמתבזה הבן בפני אחרים, אין כל בעיה, ואדרבה הבזיונות הן מתנה וכפרה נפלאה עבור האדם...

אולם, בעיה אחרת קיימת כאן, והיא הצער שגורם הבן לאביו, שמגלה בכל פעם כי הבן שגידל וטיפח, מתנהל כשטוה המאבד מה שנותנים לו, ושוכח אבנים יקרות מאד במעטפות, והדבר בודאי מסב לאב עוגמת נפש.

ולכן, ימנע הבן מתחבולת הטמנת האבנים הגורמת צער לאביו, ויחפש אחר עצה אחרת להוציאו מחיי בטלה.

(אחת שאלת)

בענין קטן שהגדיל אם ימשיך לספור בברכה

ידוע מה שנסתפקו רבותינו האחרונים (עי' מנחת חינוך במצוה ש"ו ובאבנ"ז חא"ח סי' תקל"ט ועוד רבים) בקטן שמגדיל בתוך ימי הספירה האם ימשיך בגדלותו לספור בברכה באופן שלא חיסר שום יום בעודו קטן, או דלמא כיון שכל מה שספר הקטן עד היום הוא רק מדין חינוך דהרי לא היה בר חיובא, ויש מן הראשונים שס"ל דמי שלא ספר יום א' לא יספור שוב משום דבעיא תמימות וא"כ אין לקטן להמשיך ולספור דלא מהניא מה שספר בקטנותו.

ובברכי יוסף סי' תפ"ט אות כ' כתב בשם ספר פרי הארץ שקטן שהגדיל תוך ימי העומר וכן גר שנתגייר תוך ימי העומר מונים שאר הימים בלא ברכה, ובשערי תשובה שם אות ד' כתב ע"ד דזה אינו לדין שהקטנים שהגיעו לחינוך סופרים ג"כ וכו' שמופלא הסמוך לאיש, ומבואר מדברי הש"ת דלמד דהברכ"י איירי בקטן שלא ספר בהיותו קטן ורוצה להתחיל ולמנות מהיותו גדול ואילך דומיא דגר שנתגייר שמתחיל מהיום שנתגייר, אבל קטן שספר בהיותו קטן יום יום גם לדעת הברכ"י ימשיך ויספור בברכה בהיותו גדול, ועי' בזה בשו"ת ציץ אליעזר ח"ד סי' נ"ה וכתב שם דכן משמע מל' ספר פרי הארץ, אלא דקצ"ע בזה להעמיד דברי הברכ"י בקטן שלא ספר דמאי אתא לאשמעי' וכמש"כ בשע"ת עצמו דאם לא ספר והגדיל ועברו מימי העומר פשיטא דאינו מברך, (ואולי י"ל בזה דהחיד"א אתא לאפוקי ממש"כ בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ז סי' ק"ב שפסק שקטן שלא ספר בהיותו קטן והגדיל באמצע הספירה יכול לספור בברכה דמאז חל עליו חיוב המצוה וחשיב כאילו קיים כל המצוה וצ"ע ב).

וראיתי למו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בפ"א למס' תפילין ברייתא ד' בתפלה של ראש בדה"ה "וקטנים" שכתב ליישב מה שדנו האחרונים בקטן שהגדיל בתוך ימי הספירה דהיאך יכול לספור בברכה הא מצות חינוך פקע ממנו ומצוה דאורייתא לא חל עליו דהא בעי תמימות דלפי מש"כ שם דגם על גדול יש מצות חינוך את"ש, וצ"ע בזה דהנה התם כתב מו"ר שליט"א שדוקא בדברים שאין יכול לעשות בעצמו יש בגדול מצות חינוך על אביו וכעין הראיה שהביא שם מקידושין כ"ט ע"א שהאב חייב להשיא לבנו אשה וזמן הנישואין הוא בן י"ח שנה ומבואר דשייך מצות האב על הבן אפי' בגדלותו הנה כ"ז דוקא בדבר שאין יכול הבן לעשות בעצמו אמרי' דממשיך חיוב האב מדין חינוך וא"כ ספה"ע שאני שהרי יכול לספור בעצמו בהיותו גדול ותו ליכא מצות חינוך והצעתו שאלה זו קמיה מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א וכתב בזה"ל "איך יכול לספור בעצמו אם לא התחיל" ובביאור כוונתו נראה דכיון דלולי דין חינוך אין יכול להמשיך ולספור בגדלותו לכך חשיב דאין יכול לעשות בעצמו, וע"ע בזה במש"כ הגר"י ענגיל זצ"ל בספרו ציונים לתורה כלל י"ב (ובעיקר הענין אי שייך חינוך בגדול עי' בזה בספר שערי רחמים להגר"ר פראנקו צוק"ל ח"ב הל' ת"ת סי' כ"ג דברים נפלאים בזה ואכמ"ל). ולפני זמן רב שדנתי בזה לפני מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א מטעמים אחרים כתב לנו בענין זה דקטן שהגדיל בתוך הספירה ימשיך ויספור בברכה שגם קטן חייב מדרבנן.

(שערי ציון)

עניני לשון הרע

מדוע דברת לשון הרע

סיפר רבינו שליט"א שפעם אמר לו החזון איש בשם החפץ חיים זצ"ל, שכאשר יבואו לעולם האמת וישאלו את האדם מדוע אכלת "חדש" יהיה לו תירוץ שהב"ח התיר, אבל כשישאלו אותו מדוע דיברת לשון הרע, על זה לא יהיה לו תירוץ, כי זה גם הב"ח לא מתיר.

ש. הנה פשוטן של דברים משמע מדברי החובת הלבבות שנוטלים מבעל לשה"ר את זכויותיו, שגם בדיבור אחד (!) של לשוה"ר, ולא רק ב"בעל לשון הרע", מתחלפות המצוות והעבירות של זה לזה, ולכאור' הדברים יכולים להכניס את האדם ליאוש גדול, רח"ל, שיאמר: מה יועילו כל מעשים טובים שלי, שבדיבור אחד של לשוה"ר הכל יילך לטמיון, ח"ו?

(נהלת שלמה)

ת. אם חוזר בתשובה חוזרין לו כל מצוותיו.

ש. למה הטור והבית יוסף לא דיברו מהלכות לשון הרע כפי שהרמב"ם דיבר?

ת. הדברים כ"כ פשוטים שלא ראו צורך להאריך בזה, גם ואהבת לרעך כמוך לא כתבו טור ושולחן ערוך. ושוב נשאל הגר"ח, אם זה כ"כ פשוט למה החפץ חיים עשה ש"ע שלם על זה? והשיב הגר"ח שליט"א: כי ראה שזה פרוץ לכן היה צורך לפרש הלכות אלו.

ש. ה"חפץ חיים" מונה בין מנין הלאוין שיש בחטא לשון הרע "השמר לך בנגע בצרעת", מהו בזמן בזה שאין צרעת ואין כהן המטמא?

ת. הלאו אינו על חלות הטומאה אלא על עצם הצרעת ונוהג גם בזה"ז, כי אם הוה ידענין כהן מיוחס היה מטמא גם בזה"ז. (עי' בס' "שמירת הלשון" שערי הזכירה פ"ו שכתב שמקבלים עניות ששקולה כצרעת).

ש. בנוגע לאיסור סיפור לשון הרע אם יש איסור לדבר או לשמוע גנות על ציבור כולל מה שמאוד שכיח ויותר קשה להמנע, כונתי למשל אם מדברין על עדה מסוימת, אנשים שנוהגים במנהג מסוים וכד' ולא מזכירים אנשים פרטיים?

ת. נכון לזהר.

ספירת העומר

ספירת העומר-תזכורת יומית

בימי ספירת העומר היינו סופרים בברכה. מדי ערב היה אבא מזכיר לנו לספור. אם קרה שאי-מי מהילדים נרדם מבלי לספור, היה אבא טורח להעירו כדי שיזכה לספור בברכה ולא יפסיד את המצוה.

(בית אבי - כפי שכתבה בתו של רבינו שליט"א)

והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים (אבות 1, 1)

שמחה

יהודי יקר פנה לרבינו והשיח צערו לפניו על בנו שנשבר ברוחו, וכבר תקופה יושב בבית, ולא הולך לשיבה, ומטכס עצה מה לעשות להחזירו לשיבה ושוב יהגה בתורה מתוך שמחה.

בתחלה חקר ודרש רבינו מה הסיבה לכך שאינו רוצה ללכת לשיבה, והציע שאביו ילמד עמו ויסביר לו היטב הלימוד, או שישכור עבדו מלמד פרטי שישב עמו, ויסביר לו הלימוד שיבין טוב כל דבר, ובכך יקבל טעם טוב בלימוד, וזה יגרום שירצה לחזור.

(מנחת תודה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק